

Христина Шкула
керівник Ukrainian Center in Baku
Олена Короткова
керівник освітнього простору «Мрія»
ukrainian.center.az@gmail.com

СТРАТЕГІЯ РОБОТИ УКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРУ В БАКУ (РЕСПУБЛІКА АЗЕРБАЙДЖАН) У ФОРМУВАННІ Й ЗБЕРЕЖЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Роль української гуманітаристики в умовах російсько-української війни, масової еміграції українців за кордон, розпорошення ціннісного потенціалу українства й збереження національної ідентичності неоціненна. Презентація української мови й культури у світі в умовах війни має надважливе значення через необхідність об'єднання світової спільноти навколо проблеми збереження територіальної цілісності України та перемоги над державою-агресором. Українські культурно-освітні осередки за кордоном наразі відіграють надзвичайно важливу роль у трансляції ціннісного компоненту серед української емігрантської спільноти та збереження національної ідентичності.

З початку заснування Українського центру в Баку (Ukrainian Center in Baku) його головною метою є розвиток культурних та освітніх зв'язків між Україною і Азербайджанською Республікою, підтримка української діаспори, популяризація української мови та культури, просування позитивного іміджу України в Азербайджані. Однією з ключових стратегічних цілей є посилення культурних зв'язків між Україною і Азербайджаном та розширення мережі партнерських колаборацій між нашими державами.

Цільовою аудиторією діяльності Центру є широка громадськість, діти і молодь Азербайджану й України, вищі навчальні заклади, українські центри у світі, лідери громадської думки та ЗМІ, громадські організації, мистецькі осередки, зацікавлені дипломатичні кола, організації української діаспори в Азербайджані тощо.

У межах Центру на постійній основі діють клуби за інтересами, проводяться регулярні засідання й зустрічі. Яскравим прикладом є діяльність кіноклубу DOCU Club міжнародної мережі ГО «Докудейз» [1], що спрямований на підвищення обізнаності про права людини й вільний доступ громадян України в Азербайджані до кращого документального кіно з усього світу. За допомогою фільмів і дискусій ми поширюємо знання про права людини та про методи їхнього захисту, формуємо розуміння людської гідності як найвищої цінності, розвиваємо громадянську активність. Окрім того, діють український та англійський розмовні клуби, жіночий, співочий, клуб настільних україномовних ігор для дорослих тощо. Метою створення й розширення діяльності таких спільнот у межах діяльності Центру є підтримка громадських ініціатив української громади в м. Баку, якнайширше залучення активних українців до спільних заходів та проєктів [2], [3], [4].

Ключовою складовою діяльності Центру є впровадження та реалізація ініціатив Дипломатичної місії України в Азербайджані в усіх сферах міждержавних відносин. На базі Центру проводяться дипломатичні прийоми, зустрічі, відкриті лекції, виставки із залученням представників дипломатичних місій більш ніж 30 держав, міжнародних експертів, культурних діячів. Наприклад, 26 вересня 2025 року в рамках святкування Європейського дня мов презентацію іспанської мови провів Jose Pedro Torrubia Asenjo, Charge d'Affairs Посольства Іспанії і презентацію грузинської мови представив Davit Chikvaidze, представник Посольства Грузії в Азербайджані [5]. 23 жовтня поточного року в рамках Всесвітнього тижня медійної та інформаційної грамотності відбулась зустріч з Томасом Казуленасом, експертом у сфері дезінформації, безпеки, медійної грамотності та громадянської і цифрової стійкості, директором і співзасновником Civic Resilience Initiative (CRI) [6]. Важливим досягненням Центру стало долучення до діяльності кластеру EUNIC in Azerbaijan через партнерство в президенстві з посольствами Литви та України в Азербайджанській Республіці. EUNIC (Мережа національних культурних інститутів ЄС) – це мережа культурної дипломатії, що об'єднує культурні

інститути та міністерства закордонних справ країн ЄС і Великої Британії. Її діяльність спрямована на зміцнення ролі культури в міжнародних відносинах через спільні ініціативи, обмін досвідом і культурні проєкти. Мережа працює у понад 100 країнах світу через 136 кластерів. 17 липня 2025 року керівник Центру Христина Шкула спільно з послами Литви та України в Азербайджані презентувала Стратегію роботи кластеру на 2025–2026 роки в Республіці Азербайджан [7]. Прикладом участі Центру в активностях кластеру може слугувати відкриття в травні поточного року фотовиставки «The Eyes of War» – російсько-українська війна очима польських журналістів. Експозицію відкривав очільник Посольства Польщі Павел Радомскі. В масштабному святі EuroVillage 2025 у Баку Центр представляв Україну як державу, що йде шляхом інтеграції з Європейським Союзом.

Важливим напрямом діяльності Центру є ініціація і участь в усеукраїнських, міжнародних культурних, мистецьких та просвітницьких проєктах. Приміщення центру є виставковим майданчиком для українських і міжнародних митців, журналістів, аматорів. Яскравим прикладом стали: експозиція ляльок-мотанок «25 сестер Незалежності» від відомих українських сестер-майстринь Наталі та Тетяни Катриченко у лютому 2025 року [8], виставка писанок «Великдень: український та європейський контекст» мисткині Марини Лук'янової [9], фотовиставка «Never Again Is Now» до річниці Дня пам'яті та примирення 2025 р. тощо. Окрім того, Український центр в Баку активно долучається до масових культурних заходів українських митців – художників, співаків, модельєрів, літераторів. Благодійний концерт «Для дітей заради майбутнього. Україна – Азербайджан» у квітні 2025 р. став одним з наймасовіших заходів, що об'єднав не лише українську громаду, а й поціновувачів української пісні серед азербайджанців. На сцені лунали голоси відомих азербайджанських виконавців, юних артистів благодійної платформи Dity. Help – дітей з України, які є переможцями та лауреатами престижних конкурсів, зокрема «Чорноморські Ігри», «Dity. Help Music» та «Дитяче Євробачення» [10]. Мистецька виставка «Я і ковчег, я і потоп всесвітній» в

Yarat Contemporary Art Space [11] під кураторством українського митця Костянтина Дорошенка стала спробою переосмислити інтелектуальний спадок азербайджанського поета й гуманіста XIV століття Насімі в діалозі між художниками з Азербайджану, Боснії і Герцеговини, Грузії, Литви, України та Чехії. В часи найскладніших випробувань для України важливо, щоб голоси наших митців звучали поруч із тими, хто також переживав колонізацію, імперіалістичну агресію чи нехтування їхньою культурною спадщиною.

Одним з найважливіших напрямків діяльності Центру є реалізація освітніх ініціатив: популяризація української мови за кордоном, долучення дітей і молоді української громади в Азербайджані до вивчення українознавчого компонента за освітніми програмами Міністерства освіти й науки України. Освітній простір «Мрія» [12] Українського центру в Баку засновано в лютому 2023 року як осередок вивчення української мови, народознавства та історії України; майданчик для об'єднання дитячої та батьківської спільнот у підготовці й проведенні державних свят, днів пам'яті, творчих і мистецьких активностей. Наразі «Мрія» має близько 50 учнів і вихованців. Заняття проходять за чотирма віковими групами – від дошкілля до підлітків. Учні «Мрії» беруть участь в усеукраїнських конкурсах та олімпіадах і стають переможцями світового і державного рівня. Наприклад, переможцями другого й третього ступеня міжнародного мовно-літературного конкурсу імені Тараса Шевченка стали вихованці середньої і старшої групи «Мрії». 9 жовтня поточного року освітній простір «Мрія» одним з перших верифіковано МОН України як український освітній осередок в Азербайджані, що надає освітні послуги з вивчення українознавчого компонента за кордоном. Педагоги освітнього простору «Мрія» щорічно долучаються до організації та проведення національного мультипредметного тесту в Баку для випускників українських шкіл. Окрім того, освітні ініціативи Центру поширюються і на місцеві заклади освіти: проведення курсів і лекцій з української мови для дітей та молоді азербайджанських шкіл, ліцеїв, університетів. У жовтні поточного року відбулася презентація української мови старшокласникам і відкрито

факультатив української мови для початкової школи Hedef STEM Lyceum у м. Баку [13].

На базі Українського центру в Баку діє громадська бібліотека української навчальної, наукової і художньої літератури [14]. На постійній основі проводяться просвітницькі заходи, лекції та дискусії на історичну тематику, презентації освітніх і культурних проєктів. Український центр в Баку – це сучасний, прогресивний простір, що дійсно виконує роль головного об'єднуючого майданчика для представників української діаспори в Азербайджані.

Література

1. Перегляд фільму режисера Сергія Буковського «Десять років відчуження». URL: <https://www.facebook.com/share/v/1BUAxx5cPj/>
2. Відзначення 160-ї річниці від дня народження Андрея Шептицького. URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0YspsV6wgs9gttTzGD4ZBceiZkW46QahvSv4PskZfFYPUKE1W2N3TUBL96xitsKJol&id=61568465963910.
3. День прапора. URL: <https://www.facebook.com/share/p/1GDsGhe1MN/>
4. День незалежності. URL: <https://www.facebook.com/share/v/1CqB16M3SB/>
5. Європейський день мов. URL: <https://www.facebook.com/share/p/1QEG5bkHsc/>
6. Всесвітній тиждень медійної та інформаційної грамотності. URL: <https://www.facebook.com/share/p/19ocGgHJjv/>
7. Презентація стратегії EUNIC in Azerbaijan на 2025–2026 роки. URL: <https://www.facebook.com/share/p/14MK9mFmCFN/>
8. Експозиція «25 сестер Незалежності» від сестер-майстринь Наталі та Тетяни Катриченко. URL: <https://www.facebook.com/share/p/1J6FyfLrS5/>
9. Виставка «Великдень: український та європейський контекст» Марини Лук'янової. URL: <https://www.facebook.com/share/p/1Eom4VhZSj/>
10. Благодійний концерт «Для дітей заради майбутнього. Україна — Азербайджан». URL: <https://www.facebook.com/share/p/1JyRf667iD/>
11. Кураторський тур виставкою «Я і ковчег, я і потоп всесвітній». URL: <https://www.facebook.com/share/p/1aBsiRtCGq/>
12. Освітній простір «Мрія». URL: <https://www.facebook.com/share/g/1CucMpaflp/>
13. Презентація української мови старшокласникам Hedef Azadliq Filiali. URL: <https://www.facebook.com/share/r/1DBAx46ss9/>
14. Відкриття бібліотеки Українського центру в Баку. URL: <https://www.facebook.com/share/v/19okd1ybqt/>